

OPERA ROMÂNĂ DIN CLUJ-NAPOCA

Falstaff

de Giuseppe Verdi

Nimic mai firesc decât apropierea de genul liric a unui regizor de teatru — astăzi, cînd pretutindeni mari personalități ale scenei dramatice montează operă. Nimic mai firesc, iarăși, decât apropierea de operă, înaintea altor confrăți, a unui regizor care a mai cochetat cu teatrul muzical, cel puțin în calitate de libretist (vezi baletul *Meșterul Manole* și povestea dansată și cîntată *Băiatul și paiele fermecate*, montate de Mihaela Atanasiu la Operetă). Nimic mai firesc, în fine, decât a debuta în acest gen cu *Falstaff* (opera lui Verdi pe un libret de Arrigo Boito, după *Nevestele vesele din Windsor* și *Henric al IV-lea de Shakespeare*), pentru un regizor care a pus în scenă pînă acum *Măsură pentru măsură*, *Hamlet*, *Timon din Atena*, *Coriolan* și *Pericle*.

Ciudățenia (dacă poate fi numită așa o coincidență fericită) stă în faptul că acest regizor — l-am numit pe Dinu Cernescu — s-a întîlnit cu un dirijor de orchestră simfonică — Cristian Mandeal — aflat și el la primul său spectacol de operă. Și că acest dirijor a fost pus în situația de a debuta — cum singur mărturisește în programul de sală — „cu o lucrare total antiletică idealului său”, care este muzica germană în general și aceea wagneriană în special. Și, mai departe, că în aceste condiții dirijorul a reușit nu numai să redimensioneze valoarea orchestrei (pornind de la o nouă dispunere a ei în spațiul fosei, menită să-i amelioreze echilibrul sonor, și sfîrșind cu potențarea expresivității cîntului său) și aceea a interpretării vocale (în urma unui lucru minuțios cu fiecare cîntăreț și fiecare ansamblu în parte, cînd — se povestește — Cristian Mandeal lua și locul corepetitorului, acompaniindu-i la pian), dar și să realizeze o adevărată unitate de acțiune a celor două compartimente. Desigur că imposibilitatea de a dispune de voci de egală calitate a împiedicat atingerea celui țel care este, în operă ca și în teatru, spectacolul de echipă. Alături de Mugur Bogdan (interpretul rolului titular, cu un glas și o înfățișare ideale pentru acest personaj, capabil să cînte aparent fără efort în dificilele poziții la care îl obligă o regie nonconformistă, să „se dedubleze” în celebrul monolog despre onoare din finalul primului tablou, să stîrnească deopotrivă fiorul tragic, în

monologul cu care se deschide actul III, și pe cel comic, în substanța întregii opere), Georgeta Orlovski, Liliana Bizineche, Angela Nemeș, Ștefan Popescu, Ion Tordai și Mircea Moisa (exceleți din punct de vedere muzical), cîntă aici și glasuri de mai scăzută calitate (Emilia Cătană, Viorel Baciu) sau afectate de o oarecare lipsă de precizie în intonație (Vasile Cătană).

În schimb, fără excepție, cîntăreții aceștia devin cu toții și actori, într-o partitură regizorală concepută în spiritul teatrului contemporan. Utilizînd o scenografie esențializată la maximum, dar extrem de sugestivă, în care citeva elemente (o masă, niște jilțuri, citeva garduri, un paravan și — firește — indispensabilul coș de rufe, cu care Falstaff va fi zvîrlit în Tamisa) și costumele imaginatice nu cu rigoare muzeistică, ci doar în stilul epocii, Gheorghe Codrea urmărește — așa cum și declară, dealtfel, în același program de sală — să oblige publicul să răspundă apelului pe care Shakespeare i-l adresa cîndva: „Căutați singuri și completați cu imaginația ceea ce nu vă putem da în acest spectacol”. Și reușește, căci în acest cadru eroii înșiși evoluează continuu pe muchea de cuțit ce desparte, în artă, realul de imaginar. Expresia supremei împliniri regizorale a acestui delicat echilibru o constituie prezența în scenă, neprevăzută în partitură, a unor personaje care însă ar fi putut foarte bine să se afle acolo, nevăzute și neștiute de către personajele „în acțiune”, în acel moment; precum și dimpotrivă, justificarea prezenței în scenă (de astă dată, prevăzută de partitură!) a unor personaje, ca fiind proiecții ale închipuirii lui Falstaff. Frumoasă — chiar dacă nu pe deplin realizată tehnic — este și înaintarea eroului prin crîng, unde și-rurile de copaci se ridică, pe rînd, pentru a-l lăsa să treacă spre „stejarul Vinătorului Negru” (ce-i drept, cam firav ca arbore de care legenda spune că s-ar fi spînzurat cineva...). Pe parcurs, apare și o oarecare oboseală a regizorului, care a făcut totuși ca, în unele scene, cîntăreții să fie lăsați să joace în „dulcele stil clasic” al operei tradiționale, ceea ce alterează cumva coerența și consecvența spectacolului (cazul cel mai flagrant fiind monologul lui Ford din finalul primului tablou al actului II).

În ansamblu, însă, muzicalitatea structurii teatrale a montării vorbește cu o mare forță de convingere despre aptitudinile lui Dinu Cernescu pentru regia de operă și despre valoarea colaborării lui cu dirijorul Cristian Mandeal în vederea înțelegerii lucrării lui Verdi și a stabilirii unei concepții comune de interpretare a ei.

Luminița VARTOLOMEI